

*ЧЕРНЕНКО Ю. М., студентка
Полтавський національний педагогічний університет
імені В. Г. Короленка*

ПРІОРИТЕТИ ОЗЕЛЕНЕННЯ ТЕРИТОРІЙ НАСЕЛЕНИХ ПУНКТІВ: ЗАКОРДОННИЙ ТА ВІТЧИЗНЯНИЙ ДОСВІД

Проблема озеленення територій населених пунктів в Україні була актуальною в усі часи. У містах та селищах зелені насадження виконують важливі санітарно-гігієнічні та естетичні функції. На жаль, нині у більшості населених пунктів стан озелених територій в цілому продовжує погіршуватися, незважаючи на заходи щодо запобігання цієї проблеми з боку органів державної влади і органів місцевого самоврядування.

Серед проблем, що характеризують стан зеленого господарства у містах та селищах, можна назвати такі.

По-перше, це скорочення площ озелених територій (забудова паркових зон і скверів; недостатнє і несвоєчасне відновлення насаджень і окремих дерев; нестача озелених територій у центральній частині міста). Оскільки нині озеленені території всіх видів найбільш незахищені від нецільового використання, посилення даної тенденції може призвести до погіршення стану атмосферного повітря та додаткового акустичного навантаження на райони житлової забудови.

По-друге, це недосконалість законодавства, яке не дає змоги громадянам захищати своє право на збереження зелених зон; відсутність доступної офіційної інформації про площі, стан зелених насаджень, їхню динаміку, виконання нормативів тощо.

По-третє, це різке погіршення стану озелених територій загального користування внаслідок недбальства, безгосподарності й екологічного невігластва (витоптування, заростання, хвороби, забруднення і засолення тощо), руйнування природних та історичних ландшафтів, «обличчя» міста; а також зниження доступності зелених зон для населення, в тому числі збільшення транспортних витрат і часу. Окреслені причини загалом призводять до погіршення стану довкілля і стану здоров'я населення [1, с. 62].

Озеленення населених пунктів – це комплексна робота, яка охоплює планування, нормування, проектування, будівництво, утримання об'єктів зеленого будівництва, розвиток розсадиного господарства, розміщення малих архітектурних форм, підготовку спеціалістів, організацію науково-дослідної роботи з озеленення, вивчення та поширення передового вітчизняного та зарубіжного досвіду [2, с. 76].

Розглянемо закордонний досвід з цього питання. На сучасному етапі завдяки актуалізації проблеми охорони навколишнього середовища та ландшафтів зелені зони міст повинні стати об'єктами

законодавчо-правової сфери містобудування як складова частина довкілля поряд з водою, повітрям, землею, флорою і фауною. Так, у чотирьох європейських країнах (Італія, Німеччина, Швейцарія, Португалія) охорона ландшафтів згадується в Конституціях. У п'яти європейських державах (Німеччина, Франція, Швейцарія, Чехія, Словаччина) існують закони, спеціально присвячені охороні ландшафтів.

Ще однією країною, що є прикладом успішного озеленення міського простору, є Данія. Один із моментів, що найбільше вразив особисто мене під час перебування в цій країні, це озеленення у містах. Складається враження, що висаджування та догляд за різноманітною флорою у Данії є загальнонаціональним хоббі: якщо є хоча б мінімальна можливість озеленити вулицю чи присадибну ділянку, її обов'язково використовують, завдяки чому міста стають більше схожими на сади. Приміські населені пункти потопають у зелені, проте і в столиці висаджено чимало дерев та кущів. До того ж, кілька років тому уряд Данії ухвалив проект, що мав назву «100000 дерев – Копенгаген пускає коріння», ідеєю якого було залучити самих жителів столиці до виконання цього проекту. Із бюджету міста було виділено 10 млн. крон, а дерев посаджено – більше 12000. Щоб скоротити витрати на посадку дерев, уряд запропонував нову ініціативу. Населення столиці мало змогу замовити дерево на сайті уряду, яке потім безкоштовно доставлялось за адресою замовника. Для того, щоб отримати дерево, житель Копенгагену мав виконати кілька умов: висаджувати рослину в тому місці, де крону дерева бачили б перехожі; рунт мав бути сприятливим для росту дерева; люди зобов'язувались самі садити та доглядати за рослиною. Очевидно, що цей проект викликав інтерес у населення і вже в 2016 році було посаджено 800 дерев, а у 2017 році на цю ініціативу уряд знову виділив кошти [3].

Після цього данці взяли за озеленення дахів, вирішивши зробити Копенгаген повністю вуглецево-нейтральним до 2025 року. Тому Данія зобов'язала всі нові споруди робити тільки із зеленими дахами. Серед переваг такого даху – поглинання до 80% дощової води, що допомагає зменшити повені; зменшення температури, міський ефект «теплового острова»; захист будівлі від ультрафіолетових променів і різких змін температури; виробування продуктів для міських жителів. Потенційно в Копенгагені близько 20 тис. квадратних метрів дахів, які незабаром будуть покриті зеленю [3].

Цю ініціативу перейняли у Швейцарії, де зелені дахи також є обов'язковими у всіх нових будинках. А у Мехіко люди, що використовують таку ініціативу, отримують 10 % знижки в оплаті податків на нерухомість. Таким чином, треба цілеспрямовано прикладати багато зусиль по відновленню втрачених територій

зелених насаджень як це робиться в країнах Європи, щоб природа знову повернулася обличчям до людини. Культурний ландшафт зелених зон буде формуватися на основі природної, натуральної складової і тих утворень, які будуть підтримуватися силами людини.

Говорячи про вітчизняний досвід зазначимо, що нині в Україні проблема озеленення міст та сіл стає актуальнішою через масову вирубку парків, зелених смуг, лісопосадок. Однак, незважаючи на це, чимало населених пунктів дотримується ряду вимог щодо забезпечення оптимального озеленення міста при досягненні максимальної економії бюджетних коштів. Одним з таких місць є селище Нові Санжари Полтавської області.

Новосанжарщина завжди була серед лідерів у питанні озеленення на рівні області. Сьогодні район починає займатися цим більш професійно, висаджуючи на території селища та сіл декоративні рослини. Виконавчий комітет Новосанжарської селищної ради за підтримки громади приділяє великої уваги питанню примноження «зеленого багатства» краю.

Протягом 2011 року посаджено близько 1300 саджанців. Тож нові дерева (ялинки, берізки, дуби, липи, горобина, акація) з'явилися в центрі селища, в парку Матері, у сквері Полтавської битви, біля пам'ятного знака «Жертвам Чорнобиля», у сквері пам'яті жертв Голодомору, біля пам'ятного знака «Жертвам Голодомору 1932–1933 років», в парку «Батьки і діти початку третього тисячоліття», на території заказника природи Вовчі Гори. Жителі вулиць Соснова Роща, Піщана і провулків з аналогічними назвами створили сквер «Чисте джерело» [4].

У 2011 році з ініціативи виконавчого комітету селищної ради силами громади на честь 67-річчя визволення України від фашистських загарбників у Великій Вітчизняній війні в центрі селища висаджено 670 кущів троянд [4].

У 2012 році під час традиційної зустрічі тепер уже колишнього селищного голови Андрія Реки із випускниками Новосанжарського НВК, виникла ідея: на честь кожного випускника (а їх на той час було 102) висадити, їхніми ж руками, на центральній вулиці селища, біля школи, по 3 кущі троянд. Щоб здійснити цей план, були залучені учні, вчителі та активісти селища.

Весною того ж року відбулася акція із благоустрою, озеленення та поліпшення стану довкілля населеного пункту «Весна-2012». Виконкомом селищної ради було затверджено відповідні заходи по насадженню 2012 кущів троянд. Квіти висаджені в знак подяки громаді селища за співпрацю щодо організації громадських робіт, підтримання чистоти, озеленення, збереження зелених насаджень. Всього близько 3 тис. кущів троянд радує око гостей та жителів селища. Значний обсяг робіт виконано в 2011 році по реконструкції ландшафтного парку Перемоги. Проведено розчищення парку біля

річки Ворскла та роботи по впорядкуванню зон відпочинку.

Новосанжарська громада постійно бере участь у всеукраїнських, інших заходах з озеленення. Зокрема, у 2017 році у рамках проведення заходів до Дня Довкілля, працівники ДП «Новосанжарський лісгосп» допомогли озеленити територію Зачепилівської ЗОШ, вихованці якої є членами шкільного лісництва. До доброї справи долучилися не лише лісівники та учні, а й педагогічний колектив та представники сільської ради.

Кожного сезону проводиться обкопування дерев, які вже посаджені у парку Перемоги, на території, де розміщена Капличка Віри, Надії, Любові та їх матері Софії, в парку на честь борців за свободу та незалежність України, інших місцях. Протягом всього періоду цвітіння троянд виконуються роботи по формуванню кущів. До роботи приєднуються й різні підприємства, які займаються доглядом за рослинами.

Як підсумок, зазначимо, що ступінь озеленення має велике естетичне значення та є важливим індикатором та складовою комфортного проживання населення на певній території.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бережна О. О. Проблеми розвитку рекреаційно-оздоровчих комплексів / О. О. Бережна // Персонал. – 2006. – № 11. – С. 57–65.
2. Кустовська О. В. Розвиток і трансформація мережі озелених територій великих міст / О. В. Кустовська // Збалансоване природокористування. – 2016. – № 2. – С. 75–79.
3. Озеленение Копенгагена [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.florapassionis.com/green-copenhagen/>.
4. Про стан справ, проблеми та перспективи розвитку Новосанжарської селищної ради [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.novsan-rada.gov.ua/uploads/2012/03/2012-03.../zvit-golovy-2011-12-26.doc.